

- встановлення оптимальних рівнів показників ефективності (ефективна частота, охоплення тощо);
- планування етапів рекламної кампанії у часі (підготовчий, початковий, підтримка, підсилення) з урахуванням сезонності, конкурентних умов тощо;
- визначення оптимального рекламного бюджету;
- розподіл бюджету за категоріями ЗМІ.

Вибір правильної концепції медіапланування є надзвичайно важливим, оскільки ефективність маркетингової діяльності на пряму залежить від адекватної поінформованості потенційних та існуючих клієнтів компанії про цю діяльність. По суті, відсутність або слабе забезпечення даного напрямку однозначно нівелює всі інші заходи, що здійснюються компанією в напрямі клієнт-орієнтованості власного бізнесу.

Розробка та реалізація маркетингової стратегії, зокрема, для учасників страхового ринку на сьогоднішній день є безумовно обов'язковим компонентом стратегічного управління компанією. В умовах, коли покращення ринкової позиції учасників ринку все більше відбувається виходячи з їх конкурентних переваг та здатності належним чином задовольнити запити клієнтів, надзвичайно важливо мати інструментарій, що дозволяє передбачати кон'юнктуру ринку та діяти на випередження відносно негативних або позитивних ринкових факторів.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2008

УДК 368.914

Н. М. Плотко, здобувач кафедри страхування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Пенсійна система України знаходиться в процесі реформування, результатом якої має бути створення нових фінансових інститутів — недержавних пенсійних фондів. Ці фонди мають не лише залучати кошти громадян, з метою формування додаткових пенсійних заощаджень, але й стати джерелом інвестиційних ресурсів, що в свою чергу, сприятиме економічному розвитку держави.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: недержавні пенсійні фонди, корпоративні пенсійні фонди, реформа пенсійної системи, недержавне пенсійне забезпечення, потенціал фінансових ресурсів, активи НПФ, джерело інвестиційних ресурсів.

Із набуттям у 2004 р. чинності Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення» в Україні розпочато широкомасштабну пенсійну реформу. Пріоритетними напрямками пенсійної реформи було визнано запровадження накопичувальної складової державного пенсійного страхування та накопичувальної системи недержавного пенсійного забезпечення.

Для запровадження системи недержавного пенсійного забезпечення під керівництвом Уряду органами виконавчої влади розроблена необхідна нормативно-правова база, достатня для створення та діяльності недержавних пенсійних фондів та інфраструктури, що їх обслуговує. Зокрема, тільки Держфінпослуг, відповідно до своєї компетенції, розробив 31 нормативно-правовий акт, що регулює діяльність суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення.

З метою проведення в суспільстві узгодженої та послідовної роботи щодо роз'яснення питань функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 30.05. 2007 р. № 364-р відповідний план заходів розрахований на 2007—2008 рр.

Вжиті заходи забезпечили поступовий розвиток ринку послуг недержавного пенсійного забезпечення. Подальший розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення неможливий без активної підтримки її розвитку з боку широких верств населення.

Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України для виконання розпорядження Кабінету Міністрів України з цих питань був розроблений та затверджений План реалізації заходів з проведення роз'яснювальної роботи з питань недержавного пенсійного забезпечення на 2007—2008 рр. Протоколом про співпрацю і технічну допомогу між Держфінпослуг та підприємством.

Проектом Розвитку ринків капіталу від 15.12.2006 р. № 178 АВ передбачено проведення регіональних круглих столів з питань діяльності недержавних пенсійних фондів для роботодавців, підготовка навчального посібника стосовно функціонування недержавних пенсійних фондів, проведення регулярних круглих столів для ЗМІ стосовно діяльності недержавних пенсійних фондів, підготовка брошур, рекламних роликів та інших інформаційних матеріалів для громадськості стосовно пенсійної реформи.

Відповідно до встановлених планів, Держфінпослуг здійснює активну співпрацю з обласними та місцевими органами самоврядування щодо поширення інформації про систему недержавного

пенсійного забезпечення та недержавні пенсійні фонди шляхом проведення просвітницько-пропагандистських заходів [1].

Основними чинниками, які знижують ефективність проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, є недостатність фінансування роз'яснювальної програми як з боку держави, так і суб'єктів ринку недержавного пенсійного забезпечення.

Відповідно до концепції проведення пенсійної реформи в Україні система недержавного пенсійного забезпечення повинна стати тим полігоном, на якому повинні бути відпрацьовані основні механізми функціонування другого рівня накопичувальної системи пенсійного забезпечення.

Досвід, накопичений протягом 2004—2007 років системою третього рівня, дає можливість зменшити кількість проблем, пов'язаних із запровадженням накопичувальної системи другого рівня. Основні риси цієї системи визначені в проекті Закону України «Про запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування», схваленого Кабінетом Міністрів України та внесеного до Верховної Ради України (№ 2854).

Законопроектом передбачається запровадження другого рівня з 1 січня 2009 року. Передбачається, що сума відрахування роботодавця на користь працівника буде поступово підвищуватися з 2 % до 7 %. За попередніми розрахунками додатковий інвестиційний ресурс, отриманий від цієї системи, лише в 2009 році становитиме 2,8 млрд грн.

Тому, вкрай необхідно до початку запуску другого рівня пенсійної системи вирішити питання підвищення привабливості для пенсійної системи державних боргових цінних паперів, прискорити впровадження в обіг іпотечних цінних паперів, створити умови для виведення на організований фондовий ринок нових корпоративних цінних паперів. Є ціла низка й інших, перш за все, організаційних питань, які потребують скорішого вирішення [2, С. 52—59].

Враховуючи, що до накопичувальної системи підключається біля 8 млн громадян, потребує реального опрацювання механізм робіт з ними та їх накопичувальними рахунками. Поки що чіткого розуміння в цьому плані немає. В той же час, зволікання з вирішенням достатньо складних методологічних, процедурних та організаційних питань може призвести до зриву встановлених строків запровадження другого рівня накопичувальної системи. Зокрема, відсутнє чітке визначення процедур контролю за суб'єктами накопичувальної системи, що вимагає чіткого визна-

чення переліку повноважень органів виконавчої влади, які займаються запровадженням накопичувальної системи.

Не визначено органу виконавчої влади, який буде відповідати за ведення персоніфікованого обліку, проведення операцій у системі персоніфікованого обліку, внесення відомостей про застраховану особу до системи персоніфікованого обліку, надання інформації застрахованій особі про пенсійні активи, що обліковуються на її накопичувальному пенсійному рахунку.

Не обґрунтований, на наш погляд, збільшений термін, встановлений для спрямування страхових внесків до недержавних пенсійних фондів. Досвід функціонування добровільного пенсійного забезпечення інших країн доводить, що оптимальним терміном тут може бути 3 роки [3, с. 31—36].

Проблеми щодо запровадження обов'язкової професійної пенсійної системи. Не зважаючи на те, що запровадження професійної пенсійної системи планується з 2014 року, без належного обґрунтування форсується дострокове запровадження цієї системи. Передбачене законопроектом самостійне укладання пенсійних контрактів між учасником та недержавним пенсійним фондом не відповідає нормам Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Незрозумілі істотні умови пенсійного контракту з огляду на те, що вони укладаються між учасником і недержавним пенсійним фондом. Потребує більш чіткого розподілу функцій контролю за здійсненням виплат між Пенсійним фондом України, роботодавцем, фізичними особами та адміністраторами недержавних пенсійних фондів. Не розмежовані функції між органами влади та суб'єктами ринку. Якісне вирішення проблеми неможливе без посилення контролю з боку Уряду за впровадженням накопичувальних пенсійних систем та активізації роботи державних органів влади згідно своїх повноважень [4, с. 38].

Світовий досвід з розвинутою сферою недержавного пенсійного забезпечення показує, що виплати з недержавних пенсійних фондів завжди значно перевищують державні пенсії, і, більш того, поступово витісняють солідарну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Тому питання частки виплат недержавних пенсійних фондів у загальній сумі виплачених пенсій буде залежати від кількості осіб, які виявлять бажання взяти участь у системі недержавного пенсійного забезпечення, зокрема скористатися послугами недержавних пенсійних фондів.

Пенсійні фонди відіграють соціальну роль — вони є засобом додаткового пенсійного забезпечення, надають людям мож-

ливість накопичувати свої заощадження для використання їх після виходу на пенсію. Однак, у той же час пенсійні фонди мають й значення для функціонування національних економік. Вони є посередником між носіями коштів (перед усім, населенням) та їх споживачами (підприємствами та державою) [5, с. 126—130].

Стала стратегія розвитку є важливим завданням, яке слід виконувати за допомогою приватного сектора ринку небанківських фінансових послуг. Оскільки ринки капіталу є недостатньо розвиненими порівняно з банківським сектором, розширення ролі НПФ України дозволить забезпечити важливі економічні переваги в плані посилення фінансового посередництва і вдосконалення мобілізації внутрішніх заощаджень. Зокрема, небанківські ощадні установи, які працюють на договірних засадах і представлені переважно недержавними пенсійними фондами та страховими компаніями, демонструють тенденцію довгострокового інвестування, а це є важливим фактором мобілізації заощаджень і економічного розвитку.

Забезпечена старість через вирішення пенсійної проблеми є потужним чинником, який стимулює всіх громадян і суспільство до кращої праці та розвитку. Сукупний світовий досвід успішного вирішення пенсійних проблем виробив найбільш вдалий додатковий механізм забезпечення людей в старості через залучення всіх існуючих у суспільстві ресурсів (державних і недержавних) до системи накопичувального пенсійного забезпечення. Залучення недержавних ресурсів здійснюється на добровільній основі шляхом заохочення людей і підприємств інвестувати кошти в недержавні пенсійні фонди страхові чи банківські пенсійні програми. Роль недержавних пенсійних фондів надзвичайно важлива як для української економіки, оскільки значно збільшує її інвестиційні можливості, так і для населення, оскільки дозволяє забезпечити додатковий соціальний захист. Крім того, активи пенсійних фондів є одним із засобів зростання фондового ринку країни.

У зарубіжних країнах недержавні пенсійні фонди за своїм фінансовим потенціалом та впливом на соціально-економічний розвиток держави займають одне з перших місць серед сегментів фінансового ринку. Серед розвинених країн світу майже всі верстви населення надають перевагу послугам недержавних пенсійних фондів.

Таким чином, система недержавного пенсійного забезпечення, домінуючу роль у якій буде відведено недержавним пенсійним

фондам, стане потужним джерелом довготривалих інвестицій в економіку країни. І риторично стоїть питання — «що буде в першу чергу впливати на що, чи економіка на пенсійну реформу чи пенсійна реформа на економіку країни?», адже пенсійні кошти, акумульовані в третьому рівні, — це ті інвестиції, яких сьогодні економіка так потребує, адже це і розширення вітчизняного виробництва, запровадження новітньої техніки і технології, інвестування усіх галузей економіки. З іншого боку, на підґрунті піднесення економіки — розширення зайнятості населення із створенням нових робочих місць, зростання доходів громадян, що буде впливати на соціальний захист громадян у пенсійному віці [6, с. 8].

Реформування пенсійного забезпечення має створити належні умови для підвищення рівня пенсій, раціонального перерозподілу функцій між державою, роботодавцями і працюючими щодо соціального захисту громадян похилого віку, а також залучити накопичувальні пенсійні кошти для реалізації політики економічного зростання.

Отже, правильні рішення прийняті сьогодні для сприяння розвиткові життєздатних приватних пенсійних фондів в умовах упорядкованого ринку капіталу, матимуть велике значення для майбутнього добробуту всіх громадян України.

Література

1. Закон України « Про недержавне пенсійне забезпечення» № 1057 від 9 липня 2003 року.
2. *Вінер М.* Як створити систему недержавного пенсійного забезпечення, якій довірятимуть громадяни // Україна: аспекти праці. — 2000. — № 3. — С. 52—59.
3. *Мищенко В. І., Гордієнко В. В.* НПФ в системі реформування пенсійної системи України // Фінанси України. — 1997. — № 12. — С. 31—36.
4. Пенсійне забезпечення в Україні: статистично-інформаційний огляд. — К.: Міністерство праці та соціальної політики України, 2006. — С. 38.
5. *Савенко О. Л.* Сучасний стан та шляхи реформування пенсійної системи в Україні // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. — Вип. 10. — К., 2000. — С. 126—130.
6. *Яценко В.* Пенсійна система зачіпає кожного // Урядовий кур'єр. — № 176, 23 вересня 1997р. — С. 8.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2008